

5. Александров Д.В. Интерпретационный риск в юридической деятельности и правореализующей практике: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Специальность 12.00.01 – Теория и история права и государства; История учений о праве и государстве //Владимир. 2007. 26 с.

Ключові слова: інтерпретаційна діяльність, помилки інтерпретаційної діяльності, аномалії інтерпретаційної діяльності, тлумачення права.

Ключевые слова: интерпретационная деятельность, ошибки интерпретационной деятельности, аномалии интерпретационной деятельности, толкование права.

Key words: interpretation activity, errors of interpretation activity, anomalies of interpretation activity, interpretation of law.

Кравченко Сергій Петрович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

ЯКІСНІ КРИТЕРІЇ ПРАВНИЧИХ ТЕКСТІВ

На сучасному етапі розвитку державності, коли Україна спрямовує свій поступ до Європи та світового співтовариства, постає нагальна проблема зміни не тільки у правотворчій і правозастосувальній діяльності, але і спрямованості сучасних наукових досліджень у сфері права та подальшого вираження результатів цих досліджень при викладанні правових дисциплін. Вплив технологій комунікації на правові реалії відіграє істотну роль у формуванні правової свідомості та правової культури сучасного юриста. Для юриста мова є первинним інструментом його професійної діяльності. Юрист не тільки формує та висловлює свої ідеї, погляди, концепції за допомогою мови, але і сприймає правову реальність саме через мовну комунікацію, формуючи та розвиваючи навички правового мислення. Ось чому ясність і точність юридичних формулювань, їх якісне мовне втілення, правильне й одноманітне вживання правової термінології певним чином визначають саму ефективність юрисдикційної діяльності.

Природа правового регулювання неминуче вимагає знання мови, яке надає здатність до аналізу нормативно-правових текстів та інших юридичних документів. Саме на знаннях про мову ґрунтуються численні правила тлумачення правничих текстів та правила самої юридичної техніки. Мова права є не тільки знаковою системою, але й невід'ємною частиною правової системи з її традиціями, ментальністю, культурою, особливостями правового мислення, логіки та функціонування. Тому особливості мови права зумовлюються особливостями самого права.

Юриспруденція – це особливе середовище, де функціонування мови формує свої внутрішні закономірності, які складаються в процесі правотворчої, правозастосовної та правоінтерпретаційної діяльності, та можуть визначатися рядом факторів як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного порядку. В більшості випадків мова права отримує свій вираз саме в текстуальній формі. Адже воля правотворця чи правозастосувача, чи то ідеї правоінтерпретатора, які фіксуються у писемній формі, описують матеріально-правову реальність, точно й чітко виражають правові приписи, спрямовують безпосередній владний вплив на поведінку людини. Правничий текст як вища форма юридизації мови – це поєднання змістової та формально-мовної сторін. *Правничий текст* – є продукт відображення об'єктивної правової реальності. І саме правничий текст визначає поведінку адресатів – країн, організацій, установ, громадян. Правничий текст наказує, забороняє, дозволяє, рекомендує, змінює, описує реальний світ і поведінку людей у ньому [1, с. 118]. А вже комунікативний вплив правничого тексту зумовлений владними факторами, повноваженнями осіб та сил, які в цих текстах отримують вербалізований характер.

Правничі тексти становлять клас об'єднаних загальною комунікативною метою текстів, що використовуються в типових ситуаціях спілкування або пізнання, мають однакову прагматичну установку або концепцію, та характеризуються спільними лінгвостилістичними рисами [2, с. 49].

Можливо говорити, що правничі тексти є наслідком історичного процесу стабілізації певних суспільних відносин, і разом з цим є ви-

разом правових відносин. Правничі тексти займають особливе місце серед інших видів текстів. Робота з текстами для юриста – це рух до розуміння правової та державної сфери, а також тих соціальних явищ, що в них відтворюються [3, с. 3].

Будь-який правничий текст, його якість залежать від характеру інформації і техніки її надання, організаційної оформленості. Є, безумовно, і зворотній зв'язок, хоча і менш вагомий. Текст як своєрідне соціальне явище зі своїми законами здатен впливати на якість інформації, рівень її прагматизму.

Правове регулювання, правові інститути у суспільстві не існують поза носіїв, важливішим з яких є текст. Між тим головним мовним виразником права як регулятора суспільних відносин виступають юридичні документи [4, с. 15], і в цьому випадку укладачам правничих текстів слід звернути увагу на практичну важливість теоретичних знань про текст [5, с. 489] та юридичні документи.

Кожний правничий текст має певну мету та виражає намір автора, чи то переконати, спонукати до певних дій, дати наказ, або повідомити певну юридичну інформацію. І головною особливістю правничого тексту є те, що його завданням є владний вплив на поведінку суб'єкта. Тому саме якісний критерій точності та формальної визначеності надає відповідність наступним юридичним стандартам.

Точність і ясність. Це якісний критерій правничого тексту, який виходить із основного призначення права – регулювати психофізичну поведінку людей. Правничий текст за своєю внутрішньою природою повинен бути точним та ясным. При ознайомленні з ним не можуть мати місце будь-які додаткові асоціації та різнотлумачення. Точність передбачає фактичну достовірність, точне застосування термінів, які виключають можливість різноманітного тлумачення тексту. Слід пам'ятати, що від якості тексту, точності і ясності его стилю залежать юридична відточеність та послідовність регламентування фактичних правовідносин.

Зв'язаність і послідовність. Будь який правничий текст повинен відповідати критеріям взаємопов'язаності та узгодженості своїх складових частин. Однак суворість викладення, ступінь зв'язності

та жорсткої послідовності текстового матеріалу може бути різною. Збалансованість правничого тексту, його логічна послідовність – відмінна риса стилю правничих текстів.

Простота викладу. Однозначність правничого тексту, його ефективне сприйняття та засвоєння важливі умови належного правового регулювання. Між тим слід враховувати і ту обставину, що прагнення до точності часто тягне до об'ємних формулювань, перервантженості речень, від чого може і нерідко страждає простота та дохідливість тексту. Виникає дилема, про яку вже говорилося у юридичній літературі; прагнення до зрозумілості, простоті тексту права здатне негативно впливати на його точність [6, с. 25] Слід знаходити *aurea mediocritas* – точність і простота стилю правничих текстів повинні гармонічно доповнювати одна одну, не порушуючи одну з головних комунікативних функцій тексту – донести до адресата зміст повідомлення.

Лаконічність і компактність. В практиці створення правничих текстів визначена вимога передбачає максимальне скорочення невинуватених повторів, ефективне структурування частин тексту, використання спеціальної юридичної термінології. Результатом лаконізму і компактності правничого тексту є його економічність, що відповідно зберігає зусилля адресату на його розуміння.

Мовна та композиційна стандартизованість правничого тексту передбачає уніфікацію мовних форм – застосування загальнодокументальних стійких зворотів, власних юридичних словосполучень, мовних штампів, канцеляризмів і кліше [7, с. 98]. Саме ця якість надає неповторну своєрідність стилю правничих текстів.

Відсутність експресивності правничого тексту, нейтральність, людська безпристрасність – важливі умови ефективності правового регулювання. «Нульовий» стиль правничого тексту не повинен викликати додаткових асоціацій, емоцій, які здатні відвернути від змісту юридичного документу.

Смислова завершеність – інформація, яка подана у правничому тексті, повинна бути вичерпною, повністю відображати тему, якій присвячений текст, не залишати можливості для змістовного доповнення і домислення невиражених положень.

Отже, вище були розглянуті якісні критерії правничого тексту. Прагнення до їх виконання у процесі підготовки текстів юридичних документів надає їм властивості формальної визначеності, необхідної умови ефективного правового регулювання.

Література

1. Красницька А.В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: посіб. /А.В. Красницька. – 2-ге вид., доповн. і переробл. К.: Парлам. вид-во, 2006. 295 с.
2. Швачко С.О. Поверхнева та глибинна структури юридичних текстів / С.О. Швачко, І.К. Кобякова. *Право і лінгвістика*. 2004. С. 49–54.
3. Общеуоретическая юриспруденция. Учебный курс. Учебник / под ред. Ю.Н. Оборотова. Одесса, 2011. 684 с.
4. Черданцев А.Ф. Логико-языковые феномены в праве, юридической науке и практике. Екатеринбург, 1993. 198 с.
5. Власенко Н.А. Текст юридических документов: методология исследования. Современные методы исследования в правоведении. /Под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. Саратов, 2007. 639 с.
6. Язык закона./ Под.ред. А.С. Пиголкина. М., 1990. 198 с.
7. Ушаков А.А. Избранное. Очерки советской законодательной стилистики. М., 2008. 161 с.

Ключові слова: текст, правничий текст, мова права, правнича герменевтика, інтерпретація, правова реальність.

Ключевые слова: текст, юридический текст, язык права, юридическая герменевтика, интерпретация, правовая реальность.

Key words: text, legal text, right language, legal hermeneutics, interpretation, legal reality.

Іванченко Ольга Миколаївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАВА: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ, СУТНІСТЬ, ПРОВОА ПРИРОДА

В сучасних умовах накопичення протягом багатьох років великого обсягу нормативно-правового матеріалу, існування значного масиву нормативних актів, прийнятих у різний час, що діють в усіченому обсязі або застарілих, або фактично втратили чинність,